

KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI O'QUVCHILARDA ART TERAPIYA ORQALI TASAVVUR VA IJODKORLIKNI RIVOJLANTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Ilmiy rahbar: Nazarov Akmal Mardonovich

Buxoro Davlat Universiteti Psixologiya kafedrası dotsenti

Muxamedova Muhayyo Karimovna

Buxoro Davlat Universiteti magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6298991>

Annotatsiya: Hozirgi davrda yuksak qobiliyatli mutaxassislarni tayyorlashga nisbatan talab kun sayin ortib bormoqda. Maqolada turli yosh chegarasidagi o'quvchilarning aqliy faoliyati va san'atga bo'lgan qiziqishlarini rivojlantirish va ijodiy intellektini art terapiya orqali rivojlantirish masalasida so'z yuritilgan

Kalit so'zlar: Pedagogika, san'at, tasavvur, ert terapiya, qobiliyat, maktab, o'quvchi, musiqa, raqs, biblioterapiya.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasi mustaqillikni qo'lga kiritib, jahonning rivojlangan davlatlari orasida munosib o'rinni egallab, dadil qadamlar bilan ilgarilab borar ekan, shubhasiz shu mustaqillikni va uning porloq istiqbolini ta'minlovchi omillarning ahamiyati tobora ortib boraveradi¹.

Barkamol avlod kamoloti g'oyasini turmushga tadbiiq etish uchun istiqbolning dastlabki kunlaridanoq milliy ma'naviyat, milliy ta'lim va tarbiya muammolarini hal qilishga jiddiy e'tibor berilmoqda.

Mamlakatimizda maorif tizimida aniq va ravshan hamda ilmiy asoslangan davlat siyosati mavjud. U insonparvarlik va demokratiyaga suyanan bo'lib, unda har bir fuqaroning ta'lim va tarbiya olishi konstitutsiya asosida qonunlashtirib qo'yilgan.²

Hozirgi davrda yuksak qobiliyatli mutaxassislarni tayyorlashga nisbatan talab kun sayin ortib bormoqda. Modomiki, shunday ekan, alohida olingan iste'dodli shaxslardagina emas, balki barcha mehnatkashlarning ijodiy imkoniyatlarini iloji boricha ko'proq rivojlantirish zarurati yuzaga kelmoqda. Bunday sharoitda inson va uning intellektual salohiyatiga aloqador fanlarning roli ortib borishi har bir inson shaxsida mavjud yashiringan tarzda imkoniyatlardan foydalanish, ularni ro'yobga chiqarish yo'l-yo'riqlarini nazariy jihatdan ishlab chiqish ehtiyoji namoyon bo'lmoqda³.

ADABIYOTLAR SHARHI

Mazkur yo'nalishda qator olimlar A. Xill, 3. Freyd, C. Jungning, H. Kviatkovska, D. Rubin, H. Landgartenninglar tadqiqotlar olib borishgan.

San'at va fanlarning kesishgan joyida nazariy va amaliy bilimlar sohasi sifatida art-terapiyaning paydo bo'lishi (A. Xil atamasi) o'tgan asrning 30-yillariga to'g'ri keladi. "Art terapiya" kontseptsiyasi evolyutsiyasi uchta mustaqil yo'nalishni ajratish jarayonlarini aks

¹ Ziyonet.uz

² <https://goaravetisyan.ru/uz/rol-art-terapii-v-obrazovatelnom-processe-artpedagogika-ee-otlichie-ot/>

³ Burno M.E. Ijodiy o'zini namoyon qilish orqali terapiya. M.: Tibbiyot, 2009 yil.

ettiradi: tibbiy, ijtimoiy, pedagogik. Yuqorida aytib o'tilgan joylar badiiy ijodiy faoliyatni davolovchi, chalg'ituvchi yoki uyg'unlashtiruvchi omil sifatida ishlatish bilan birlashtirilgan.

Dastlab artterapiya san'atning barcha turlarini va ijodiy faoliyatni terapevtik maqsadlarda qo'llashning turli usullarini tavsiflash uchun ishlatilgan⁴. Asta-sekin quyidagi turlar rivojlandi: chalg'ituvchi taassurotlar bilan terapiya, ish bilan davolash (bemorlarni o'qitish va ularni kasallik bilan bog'liq bo'lgan tajribalardan chalg'itish maqsadida), kasbiy terapiya va ijtimoiy reabilitatsiya (o'tayotgan odamlarning ishlab chiqarish faoliyati asosida kasbiy terapiya). davolash va reabilitatsiya). Ikkinchisining boshqa nomlari ham mavjud: sanoat terapiyasi yoki kasbiy terapiya.

Vizual san'at bilan shug'ullanib, odamlar o'zlarining asl harakatlari va ijodkorlik qobiliyatlarini anglaydilar (S. Skeifi)⁵.

TADQIQOT METODOLOGIYASI VA EMPIRIK TAHLIL

San'at pedagogikasi-pedagogikaning alohida yo'nalishi bo'lib, u erda o'quvchi shaxsini o'qitish, rivojlantirish va tarbiyalash har qanday o'qitiladigan fan bo'yicha san'at yordamida amalga oshiriladi. Ushbu fan an'anaviy ta'lim tizimi usullaridan chiqib, o'qituvchi, o'quvchi va ota-onalarning bevosita ijodiy o'zaro ta'sirini izohlaydi. Bu erda qimmatli narsa shundaki, o'qituvchi ham, o'quvchilar ham, ota-onalar ham madaniyat tashuvchilari va san'at-pedagogika turli toifadagi talabalar bilan samarali ishlashga imkon beradi: iqtidorlidan deviantgacha. San'at pedagogikasi ta'limning o'z-o'zini o'rganishga, ta'lim-o'z-o'zini tarbiyalashga va rivojlanish-bevosita o'z-o'zini rivojlantirishga o'tishini ta'minlash istagini shakllantiradi.

Art terapiya-an'anaviy talqin: art-terapiyaning eng rivojlangan, eng ko'p qo'llaniladigan va texnik jihatdan eng oddiy shakli. Bu rasm, haykaltaroshlik, arxitektura. U an'anaviy ravishda barcha turdagi chizmalarni (aslida chizmachilik, rasm, grafika, monotip va boshqalar), mozaikani, bo'yanish va tanani bo'yash bilan ishlashni ("butun tanada" yoki "yuz bo'ylab" rasm turi sifatida) o'z ichiga oladi. , haykaltaroshlikning barcha turlari, kollajlar, badiiy fotografiya (fototerapiya) va boshqa ko'plab turdagi badiiy ijod, bu erda biror narsa to'g'ridan-to'g'ri qo'llaringiz bilan amalga oshiriladi.

Musiqasi terapiyasi-Bu ta'sir, imkoniyatlar kengligi va mavjud empirik material jihatidan nihoyatda boy yo'nalish. Vokal terapiyasi-alohida holat-ovozni davolash, stressni bartaraf etish yoki diagnostika uchun tebranish mexanizmlarini qo'llash.

Biblioterapiya (ijodiy yozish), adabiyotga asoslanib, ijodiy "yozuv", kompozitsiya orqali o'zini namoyon qilish⁶.

Drama terapiyasi-hozirgi davrda eng rivojlangan sohalardan biri. Dramaterapiyaning keng qo'llanilishi va samaradorligining sabablaridan biri zamonaviy dunyoda inson o'yin salohiyatiga doimiy (surunkali) talabning etishmasligi, o'quvchilar va kattalarning "o'yin-kulgisi", kuchli xalq o'yin madaniyatining yo'qolishidir. .

Qo'g'irchoq terapiyasi (qo'g'irchoqlar va qo'g'irchoqlar bilan niqob terapiyasi ishlaydi)-foydalanish mumkin turli yo'nalishlar.

NATIJALAR

⁴ lekseeva M. Yu. O'qituvchi ishida art-terapiya elementlarini amaliy qo'llash. Chet tili o'qituvchisi uchun o'quv qo'llanma. M.: APK va PRO, 2013 yil.

⁵ I. V. Vachkov Ertak terapiyasi: psixologik ertak orqali o'z-o'zini anglashni rivojlantirish. M., Os-89, 2003 yil

⁶ Vygotskiy L.S. San'at psixologiyasi. -M., Art, 2016 yil

Olib borilgan tahlil va manbalar xulosasidan shuni aytish mumkinki, Art-terapiya to'rtta yo'nalishda ifodalanadi⁷:

- art-terapiyaning o'zi (vizual ijod orqali psixoterapiya),
- drama terapiyasi (sahna o'yinlari orqali psixoterapiya),
- raqs-harakat terapiyasi (harakat va raqs orqali psixoterapiya)
- musiqa terapiyasi (tovushlar va musiqa orqali psixoterapiya).

Ta'limda art-terapiyadan foydalanishning asosiy maqsadi-psixokorreksiya, diagnostika va psixoprofilaktika salohiyatini amalga oshirish orqali o'quvchilarning sog'lig'ini saqlash yoki tiklash va ularni ta'lim muassasasi sharoitlariga moslashtirish.

Bunday darslarni o'tkazish o'qituvchidan art-terapiya faoliyatiga xos bo'lgan maxsus bilim va ko'nikmalarni talab qiladi.

XULOSA VA MUHOKAMALAR

Xulosa qilib aytganda art-terapiya texnologiyalarini badiiy pedagogikada qo'llash sohasidagi tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, san'at shaxsni rivojlantiradi, o'quvchilarning umumiy va badiiy dunyoqarashini kengaytiradi, o'quvchilarning bilish qiziqishlarini ro'yobga chiqaradi. San'at pedagogikasi muammoli o'quvchilarga dunyoni butun boyligi va xilma-xilligi bilan his qilish va badiiy faoliyat orqali uni qanday o'zgartirishni o'rganish imkonini beradi. San'at, bir tomondan, o'quvchining yangi ijobiy tajribalari manbai bo'lib, ijodiy ehtiyojlarni, ularni u yoki bu shaklda qondirish usullarini keltirib chiqaradi, ikkinchi tomondan, u ijtimoiy hayotni amalga oshirish vositasidir

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. lekseeva M. Yu. O'qituvchi ishida art-terapiya elementlarini amaliy qo'llash. Chet tili o'qituvchisi uchun o'quv qo'llanma. M.: APK va PRO, 2013 yil.
2. Burno M.E. Ijodiy o'zini namoyon qilish orqali terapiya. M.: Tibbiyot, 2009 yil.
3. I. V. Vachkov Ertak terapiyasi: psixologik ertak orqali o'z-o'zini anglashni rivojlantirish. M., Os-89, 2003 yil
4. Vygotskiy L.S. San'at psixologiyasi. -M., Art, 2016 yil
5. S.I. Zamorev O'yin terapiyasi. SPb, nutq, 2013 yil
6. Irwood Ch., Fedorko M., Holtzman E., Montanari L., Silver R. "Hikoya chizish" testidan foydalanishga asoslangan tajovuzkorlikning diagnostikasi // Shifolash san'ati: Art terapiya jurnali. 7-jild, №.
7. Medvedeva E. A., Levchenko I. Yu., Komissarova L. N., Dobrovolskaya T. A. Maxsus ta'limda badiiy pedagogika va art terapiya. M.: "Akademiya" nashriyot markazi, 2001 yil.
8. . <http://www.psixologiya.uz>
9. <http://textshare.tsx.org>
10. <http://www.mgimo.ru/fileservers/> <http://www.ssu.runnet.ru/...>
11. http://www.philol.msu.ru/~rlc2001/ru/sch_14.htm
12. <http://www.voppsy.ru>

⁷ Irwood Ch., Fedorko M., Holtzman E., Montanari L., Silver R. "Hikoya chizish" testidan foydalanishga asoslangan tajovuzkorlikning diagnostikasi // Shifolash san'ati: Art terapiya jurnali. 7-jild, №.